

עו:

ערין משפּט‏ **נר מצוה**

ה א מיי פכ"א מהל' אסורי ביאה הלכה כה סמך לאון פה טוש"ע אה"ע ס"א סעיף ג:
ב [מיי פ"א מהל' גולה הל' ג טוש"ע ח"מ ס"י רסו סעי' א]:

ו ג מיי פט"ו מהלכות אשפות הלכה יט:

ד [מיי פ"ד מהל' סוטה הל' יט טוש"ע אה"ע ס"י קמח סעי' כא]:

ז ה מיי פכ"א מהלכות אסורי ביאה הל' כה:

ח ו מיי שם פ"ב הלכה יד [ש"ע אה"ע סימן ז סעי' א כהנא וס"י טו סעי' כה]:

ט ז מיי שם הלכה ח וע"ש במ"מ:

י ח מיי פ"א מהלכות דו"א הלכה א ופט"ו מהל' סנהדרין הלכה יב סמך ענין יב:

יא ט מיי פט"ו מהל' סנהדרין שם ופ"ד מהלכות עי"ט הל' א:
יב י מיי פ"ג מהלכות דו"א הל' א והל' ט:
יג ב ל מיי שם הל' י:
יד מ מיי שם הל' ד ופ"א מהל' סוטה הל' יט ש"ע חו"מ ס"י פכ טכ סעי' טען:

בז ו מיי פ"ו מהלכות חובל ומזיק הלכה יב סמך ענין ט טוש"ע ח"מ ס"י שפ סעיף ה:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בִּשְׂמֹנֶה אֶת דְּבַר יִצְחָק אֲהֲלָה וְאֵת וְהַתּוֹבָרָךְ בְּלִבִּיבָא לְאִמְרֵי שְׁלֹמֹה וְיִדְהָה לִי בִּי בִּשְׁרִירַת לִבִּי אֶפְרָךְ לִמְעַן סִפּוֹת הַרְבֵּה אֶת הַצְמָחָה:
לא יאבה י' סליח לו בי אז יעשן אף י' וקצאתו באיש ההוא וְיִבְצֹעַ בו כֹּל אֲהֲלָה הַתּוֹבָרָכָה כַּסְפֵּר הָיָה וְהָיָה י' אֶת שְׁמוֹ מִתְחַלֵּה הַשְּׂמִינִי:

דברים כט יח-יט

2. וְיִדְעַתָּה בִּי שְׁלֹמֹה אֲהֲלֵךְ וְקִדְרָה נֶחֱדָה יְיָ וְלֹא תִּחַסֵּב הַכֹּר תִּחַסֵּב:
אז תקרא וי' יענה תשוע ויאמר דגני אם תסיר מתוכך מוטה שלח אצבע ודבר אָנָּךְ:

ישעיהו נח ט

4. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אִשָּׁה וְאֵת אִמָּהּ וְהָיָה וְהָיָה בָּאִשׁ יִשְׁרָפוּ אֹתָהּ וְאֵתָהּן וְלֹא תִּהְיֶה וְהָיָה בְּתוֹכָבָם:
ויקרא כ יד
5. או באיבה הכהו בידו וימת מות יומת המכה רצח הוא גאל הדם וימת אֶת הַרֹצֵחַ בַּפָּגְעוּ בו:
במדבר לה כא

לעני רש"י

פרמ"ד (פרימבר"א.)

לדחוק.

פונט"ש (פוינט"ט.) נובך.

הגשרפין פרק תשיעי סנהדרין

איזהו עני רשע ערום.
רשע בְּסוּטָה צִפְרָק הִיּה נוּטֵל ערום לִיכָא אִלֵּיכ טוֹבָא דמַפְרַשְׁ ערום לִיכָא אִלָּא הֵאִי לחודיָה:
סְמוּךְ לְפִירְקָן. משמע הכא דאֲבָנוּ נִמְי קאִי וקִשָּׁה דצִפְרָק חֲרַשׁ לֹא תִקְיֵנוּ לִיּה יִשְׁאֲלִין וְאִמֵּר צִהֲשָׁה

רַבָּה (שם דף טז:.) דנִשְׁתִּיתֵין פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִילָה וּמִן הֵיִיבּוֹס אֲלֵמָא צֵעִילַת זוּת הִיא וי"ל דלֹא חֲשִׁיב מִיּהָא צֵעִילַת זוּת דהָא אִמֵּר צִפְרָק הַכּוּתָב (כּוּתָבוֹת דף ג.) דקִטְנָן שֶׁשְׂעִילֹא אֲצִיז אִשָּׁה כּוּתָבָהּ קִיַּמַּתִּי):

והמל"וה סלע לעני ב'.
משמע דמִנְהוּה קִעֲבִיד וקִשָּׁה דצִפְ"ק דחִגִּיגָה (דף ה. ה. ושם) אֲמַרְיִין לְרוֹת רַבּוֹת ורעות זֶה הַמִּמְצִיא מַעוֹת לַעֲנִי צִשַׁעַת דּוּחָקוּ וּמִפְרַשׁ ר"ת דהִכָּא בְּמִלּוּה לְלוּךְ מוּזוּנֹת אֲבָל הֵתִם מִיִּירִי כִּשְׁהַמִּלְכוּת דּוּחָקַת לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ מִסּ וּגּוּלְגּוּלִיּוֹת וְאֲרֻנוּיּוֹת וְאִסּ לֹא הִיּה מוֹצֵא הִיּוּ מִנִּישְׁתִּין אוֹתוֹ וּעֲכָשִׁיז גֹּרֵם זֶה הַמִּלּוּה דּוּחָקָמוּ הַמִּלְכוּת וְלִימִים צֹא הַמִּלּוּה וּמּוֹרָף צִימוֹ וּשְׁדוּמִיּוֹ וּמִפְסִיד וְהִיִּינוּ לְרוֹת רַבּוֹת רַבּוֹת ורעות וְהִיִּינוּ דקֹאֲמֵר הֵתִם זוּזִי לַעֲלֵלָא לֹא שְׂכִיחַ כְּלוּמֵר לִקְנוֹת תַּצּוּאָה לְתַלְמִיתָא שְׂכִיחַ כְּלוּמֵר כִּשְׁדוּחָקִין אוֹתוֹ מִלְּמִכּוֹר אִלּוּ לִמְשַׁקן צִימוֹ וּשְׁדוּמִיּוֹ כִּמוֹ תַּלּוּיָה וְזִין (ב"ב דף מז:.) וצְקוּנְטֵרַס פִּירַשׁ שֶׁס דקֹאִי אֲלֵס טוֹב וְאִס רַע זֶה הַנּוֹתֵן מַעוֹת לַעֲנִי צִפְרַהֲסִיא וקֹאֲמֵר זֶה הַמִּמְצִיא מַעוֹת לַעֲנִי צִשַׁעַת דּוּחָקִין וְזוּזִי לַעֲלֵלָא לֹא שְׂכִיחַ מִפְרַשׁ לַהֲמִיצֵא דקִטּוֹ מַעוֹת לַעֲנִי צִשַׁעַת הִדְחָק וְלֹא צִשַׁעַת שְׁקוּדִס הִדְחָק שְׂוִיכָל לִבְקַשׁ לְעוֹנוּיּוֹת לִקְנוֹת תַּצּוּאָה צִשַׁעַת הַזּוּל שְׁהִיּה מְרוּיַח לְתַלְמִיתָא שְׂכִיחַ לִקְנוֹת פֶּת מִן הַפִּלְטֵר מִדִּי יוֹס יוֹס שִׁיפְסִיד וְהִיִּינוּ אִס טוֹב וְאִס רַע וקִרִי תַלְמִיתָא עַל שֶׁס שְׂמֹלִין הִפֵּת כִּסָּל וּמִיּהוּ אִלּוּ אִורְחִיּה לַמַּעֲבָד הִכִּי כְּדֹאֲמֵר צִעֲרִי פִסְחִיס (דף ק"א. ושם) תַּלְאִי צִצִּיתָא קִשָּׁה לַעֲנוּתָא מִיּהוּ יֵשׁ לַפִּרַשׁ דְּקִרִי לִיּה תַלְמִיתָא מִשּׁוֹס דְּדִרְשִׁין (מִנְחֹת דף קג.) וְהִיז חִיִּיךְ תַּלּוּיִיס זֶה הַסּוּמָךְ עַל הַפִּלְטֵר וְאִית דְּגִרְסִי אִיפְכָא לַעֲלֵלָא שְׂכִיחַ כִּשְׁקוּנָה תַּצּוּאָה צִיחַד מִזִּי פֶת צִצִּיתוֹ לְתַלְמִיתָא לֹא שְׂכִיחַ כִּשְׁלוּקָא פֶת מִן הַפִּלְטֵר אִין הִפֵּת מִנְהוּה צִצִּיתוֹ:

שברזל ממת בבא שהוא.
פִּירַשׁ צְקוּנְטֵרַס שְׁמוּחַז לוֹ מַחֲט צוּשַׁט אִלּוּ צִלְצוֹ וקִשָּׁה דא"כ אֲפִילוּ קוֹן נִמְי אִלָּא נִרְאָה מִשּׁוֹס דֹּאֲמֵר צִפְרָק רַצִּי אֲלִיעוֹר דְּמִילָה (שַׁנַּת דף קלד.) וצִפְרָק צִהֲמָה הַמִּקְשָּׁה (מולין דף עו:.) וצִהֲעֵרֵל (יבִּמּוֹת דף עו.) דצִרְזָלָא מִיזְרָף וזִיף:
רִצְחָא שְׂאֵא עֵשָׂה בו אוגם ברצון.
כִּי הִיאָה דִּפְרָק הַמִּנִּיחַ וְהִיאָה אִת כּוֹתֵלוֹ לֹאֲשַׁפֵּה אִל דלֹא שְׂכִיחַ רַצִּיס אֲנוּס הוּא וְכֵן הִיתָה לוֹ אֲבָן מוּנַחַת בְּחִיקוֹ וְלֹא הִכִּיר צֶה מַעוֹסֵל לַעֲנִין מִזְקִין חִיִּיב

לַעֲנִין גְּלוּת פְּטוֹר שְׁלֵהִי פִרְק כִּילֵּד (שם דף כו: ושם) ויֵשׁ עֵינֵיּיז אֲנוּס דֹּאֲפִילוּ מִקִּין פְּטוֹר כִּמוֹ שְׁמַחֲלָק צִירוּסְלִמִי צִין צֹא ויֵשׁן אֲבָל הַכִּלִּיס לִהִיּה יֵשׁן כִּכֵּר וְהִצִּיאֹו כִלִּיס אֲבָלוֹ וּכְגוֹן אֲפִילָה וקִרְן זוּיַת דִּפְרָק הַמִּנִּיחַ (שם דף כו:.) וצִהֲגוּל צִתְרָא (שם דף ק"ב.) וצִפְרָק אִלּוּ נַעֲרוֹת (כּוּתָבוֹת דף לד:) הִנִּיחַ לֵהֵן אֲצִיבִין פֶּרַה שְׂאֹולֶה וּטְצַחוּהּ וְאֲכִלּוּהּ מִשְׁלֵמִין וכו' מִה שְׁהֵנוּ אֲבָל מִה שְׁהִיקוּן לֹא וצִפְרָק הִפְרָה (ב"ב ד' מו.) גְּבִי נִכְנַס לִחֲזֵר צַעַל הַצִּית שְׁלֹא צִרְשׁוֹת שְׁפוּטֵר שֶׁס אִת צַעַל הַצִּית כִּשְׁהִזִּק אִת הַנִּכְנַס הִיכָא דלֹא הוּי יֵדַע צִיּה וְעוֹד צִפְרָק

הִכִּי קֹאֲמֵר אִיזֵה עֲנִי רַשַׁע ערום. שְׂצַצִּיל עֲנִיּוֹת מַרְשִׁיעַ זֶה הַמַּשְׁהָה צְמוּ וכו' וְהִכִּי אֲתַמַּר אִין לָךְ עֲנִי רַשַׁע ערום צִיִּשְׂרָאֵל אִלָּא הַמַּשְׁהָה צְמוּ צוּגֵרַת:
לפי דרכו.
לִהְגָּאֲמוּ:
למען ספות.
לִחְצוֹר כִּמוֹ סָפוּ שְׁנֵה עַל שְׁנֵה (יִשְׁעִיָה כט:.) רוֹה אִת הַלְמָאָה. שַׁבַּע דְּצִדָּר עִס כְּמָלָא לְדִצְרֵר זָקָן

וְכֵן גְּדוּלָה לִקְטָן:
והמחזיר אבידה לבוטיט.
הַשּׁוּיָה וְחִצְרֵר כּוּתִיטִי לִישְׂרָאֵל וּמִרְאָה שְׂצַמְנוֹ שֶׁהַצִּנַּת אֲבִדָּה אִינֵיה שְׂטוּבָה לוֹ מַלּוֹת צוּרָלוּ שְׂאָף לְכוּתִיטִי הוּא עוֹשֶׂה כֵן שְׁלֹא נִשְׁטוּוּה עֲלֵיהֶם:
רוה.
עוֹבְדִי כּוֹכָבִיס שְׂצַעֲסִיס וְאִין לִמְאִין לְיוֹזֵרַס. כְּמָאָה זוֹ כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל שְׂלַמְתָּהּ וְתַאֲצִיבָה לִירֵלַת יוֹזֵרָה וּלְקִיסִי מוֹתוּיּוֹ:
והמכבדה בתכשיטין נאין.
סְמוּךְ לְפִירְקָן. עֲדִין קִטְסִיס הַסּ:
סמוך לפירקן שאני.
דלֹאֹו הִיִּינוּ קִטְנָן כּוּלִי הֵאִיל דְּמִשּׁוֹס שְׁנֵה אִלּוּ חֲזִי שְׁנֵה לֹא מוֹנֵה עֲלִיּוֹ:
תקרא וס' יענה.
לַעֲלִיל מִינֵיהּ כְּמִיד הֵלֵא פִּירוֹס לַרַעַז לִחְמָךְ וּגְוִי וּמַנְשַׁרְךְ אִל תַּתְעַלַּס הִיִּינוּ נוֹשָׂא צֵת אֲחוּמוֹ וּמִקְרַב אִת קְרִיצוּ. וְאִוִּיבֹא אִת שְׂכִינִי נִמְי כְּמִקְרַב אִת קְרִיצוּ דְּכַתִּיב (מַעֲלִי כ:.) טוֹב שְׁכֵן קְרִיב מֵאִלֵּךְ רַחוּם. וּמִלּוּה סָלַע לַעֲנִי צִשַׁעַת דּוּחָקִין צִכְלָל פִּירוֹס לַרַעַז לִחְמָךְ וכו' תִּרְאָה ערום:
אספן.
מַשְׁמַע לִיּה לִרִי יִשְׁמַעְאֵל אִת הַאֲחַת מֵהֵן שְׁכֵן בִּשְׁלוֹן יוּיִן קוֹרִין לֹאֲחַת הִינֵא וס"ק קִרָא וְאִס אֲשֵׁר יִקַּח אִת אִשָּׁה זוֹ אֲשֶׁמוּ וְהִדֵּר אִת אִמָּה צֹאֵשׁ יִשְׂרָפוּ אוֹתוֹ וְאֵת חֲמוּתוֹ:
ר"ע אומר אוסו ואס שטיקן.
מִפְרַשׁ לִיּה הַס"ס וְאִילוּ צִמְאִי קָא מִיפְלָגִי הֵא וְדִילִי לִשְׁרוּף אִת אֲשֶׁמוּ לֹא קֹאֲמֵר ר"ע:
משמעו דורשין.
לִשׁוֹן מַשְׁמַעוֹת הַמִּקְרָא הוּא. וְאֲחֻמְתּוֹ קֹאִי וְאִס חֲמוּתוֹ מִדְרָשָׁא דוֹמָה אֲחִיא כְּדֹאֲמֵר לַעֲלִיל [ע"ה]. מִינִין לַעֲשׂוֹת לַמַּטָּה כְּלַמַּעֲלָה וכו':
לר"ע אספן סרטי משמע.
חֲמוּתוֹ וְאִס חֲמוּתוֹ וס"ק יִשְׂרָפוּ אוֹתוֹ וְאֲחֵיהּ הֵן שְׂמִי אֲמָהוּה כְּגוֹן לִקַּח אִת אִשָּׁה וְאֵת אִמָּה וְאִס אִמָּה:
רצא אמר חמוסו צאא עליה חסנה לאחר מיסם צאס איכא בינייהו.
אֲבָל אִס חֲמוּתוֹ לִתְרוּוִיִּיהוּ מִדְרָשָׁא אֲחִיא:
ר' ישמעאל סבר חמוסו לאחר מיסם צעריפס.
כְּמַחֲסִיס דה"ק קִרָא אֲפִי אִין מַתְקִיַּיַמַת אִלָּא אֲשֶׁמֶת מֵהֵן מַשְׂרָף דֵּהֵא וְדִילִי אֲאֲשֶׁמוּ לֹא קֹאֲמֵר קִרָא דְּמַשְׂרָף:
ר"ע סבר.
אֲחֵהֵן שְׂמִיתֵין מַשְׁמַע וס"ק אִס אֲשֶׁמוּ קִיַּמַּת מַשְׂרָף חֲמוּתוֹ וְאִס לֹאֹו אִין כֹּאֵן עוֹשֶׂשׁ שְׂרִיפָה אִלָּא אִיסוֹר לִרְוִיר שׁוּכַב עִס חוֹתֻמְתּוּ:
ברתני' כנש.
פִּרְמִי"ר צִלַּע"ז. אוֹחוּ רֹאֲשׁוֹ שֶׁל חֲצִירוֹ וּתּוֹקְפוֹס (ס) צִנִּיס כְּדִי שִׁיפָה. גִּירָה:
השיך.
שְׂאֲחוּ אִת הַנֶּחֱשׁ צִידוֹ וְהוֹלִיכוֹ וְהִגִּיעַ שִׁנִּי נֶחֱשׁ צִידוֹ שֶׁל חֲצִירוֹ. פְּלוּגַתָּא דְּרַצִּי יִהּוּדָה וּרְצוֹן מִפְרַשׁ בְּגַמִּי [ע"ה]:
גב' לא נאמר יד צצזול.
כִּמָּה שְׂנֵאֲמֵר (בַּמִּדְבָּר לֵה)

צֹאֲבָן יֵד צִכְלִי עַץ יֵד מַשְׁמַע שִׁישׁ צֶה מִלָּא אֲחִיּהָ דְּצַעֲיִין שִׁיעוֹרָא אֲבָל צִצְזוּל כְּמִיד [שם] וְאִס צִכְלִי צִרְזֵל הַכּוּ:
שֶׁצִּרְזוּל מַמִּיט בַּל שָׁהוּ.
עַל יֵד חֲמִיצָה שְׂתוּחַז לוֹ מַחֲט צוּשַׁט אִלּוּ צִלְצוֹ:
דבריה מוצריו.
פּוּנְשֵׁט"ט צִלַּע"ז. אֲבָל הַכּוּסֵי לֹאֲרַכוּ דֶּרֶךְ הַכֹּהֵן שִׁיעוֹרָא צַעִי:
אף על גז דלאו איזו דחפו.
אִלָּא שְׁנַפֵּל מַעֲנָמוּ וצֹא זֶה וּכְבִּשׁ עֲלִיּוֹ וְלֹא נִתְּנוּ לְהִרִיס רֹאֲשׁוֹ:
שיכול לעלות משם.
אֲדַס אֲחֵר כִּיּוֹאֵא צוּה וּשְׁעָה גִרְמָה לוֹ:
פטור.
הַדּוּחָף דלֹא עֲצִיד שִׁיעוֹר מִיתָה:
או לרצות את המלמס.
הִיִּינוּ כּוּצַשׁ מַשְׁמַמְצָמוּ שֶׁס שְׁלֹא יִקּוּס:
נוקין

מסורת הש"ס

א) [בס"א: (ג' ג'.) יבמות סב:.) גס זה שם, (ד' ינ' תוס' יבמות סב:.) וטוס' שם טט. ד"ה ספקן, (ס.) יבמות דג:.) (לעיל ע"ה.) (י.) שבת לא: [ע"ש מו"ק כח. ע"ש], (ח.) [בשבת ובמו"ק כח. אית' קן וע"י תוס' מ"ר ח: ד"ה הר"ן, (ט.) לעיל כג:.) (י.) ב"ק כח:.) (ס.) ב"ק כג:.) (י.) בס"א: (ג' ג'.) ג'ו, (מ) בס"א: (ג' ג'.) (י.) [בד"ס ס:], (ס) בס"א: (י.) ויטכפן, (ע) [וע"י תוספות יבמות סב: ד"ה סמוך ועוד תוס' שם טז: ד"ה נשא],

גליון הש"ס

גמרא בפני מה לא נאמרה יד בברזל. עי' מרדכי פרק גחול קמח סימן קלח:

מוסף רש"י

והמחזיר אבידה לבוטי כו'. ששניה מלרס לחביבתן של ישראל (כחוות סו:.) והמכבדה יותר מגופו. דילולתא דלמיתא קשה מדגבלא (יבמות סב:.) והנשיא את בת אחותו. גיעשוי אלס על אחותו יומר מן אחיו וממך כן מללח ממכד את אשתו (שם.) אז תקרא וד' יענה. לעיל מיניה כמיז כי מלחיה פרוס וכוטו. הייט דוחק העני, ומנשרך לא מתעלס, הייט אויב את שכיניו שתי קרוביו, ומקרב את קרוביו וטשא כח לחותו (שם סו:.) אותו ואת אחת מהן. שכן בלשון יוני קורין לאחת הינא ואמר רממנא צליתור אחותה ששא צליתור דמשרף (יבמות דצד.) מאי בינייהו. הא ודילי אשתו גמורה לא אמר ר"ע דבשריפא, שהרי עניה זו מיה חטאה, הוי צבימר נשאל לו (שם.) משמעות דורשיש איכא בינייהו. דר"ע סבר תרמי כמיז, חמוטו ואס חמוטו נפקי מהאי קרא דבשריפא. דהיי אמר קרא איש כי יקח את אשה ואמה ושמיתן לאסור כגון נשאל חמוטו ואס חמוטו, צאא שיפרו, ור' ישמעאל סבר חדל כמיז חמוטו למודה שמעין מינה דהאי כי יקח את אשה הייט אשתו הראשונה השאח צבימר, ואת אמה זו חמוטו, ואמר רממנא שיפרו אותו ואת אחת מהן, ואס חמוטו דבשריפא מג"ש נפקא לן (שם.) חמוטו לאחור מיתה בשרפה. דה"ק אותו ואת אחת מהן, אפילו אין שמיתן קיימות, כגון שמתה אשתו ונשא את אמה משרף, ור"ע סבר אותו ואת שמיתן בזמן ששמיתן קיימות אשתו וחמוטו שיפרו אותו ומסתמא כדעו כן דין חמוטו, דהשוי חמוטו אשה לאיס לכל עונשין צמורה (שם.) וכבש עליו. משקפו שם עד שמח (ב"ב כד.) השיך בו את הגחש. שטלל את הגחש צידו והגיע פיו ליד חצירו עד שנכנסה לחוס ונשכו ומת (שם כג:.) רבי יהודה מחייב. מיתה (שם.) לפיכך לא נתנה תורה בו שיעור. למחז כי אשר ימות צו (במדבר לה טז.)